

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ :

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукопис и претплата шаљу се на уредништво.

ЗАР ЈОШ ЖИВИ?

Зар још живи црна гуја,
Створа пакленог,
Зар још трује здраво срце,
Рода србињскога?

Зар не беше доста јада,
Што причини клета,
Ил', зар лепшој будућности
Опет да нам смета?

Па зар на то, срца здрава,
У србињских груди.
Да у њему, гуја, стално
Гњездо си утврди?

Учини се, к'о да с' клета,
Понекад успава,
И' онда, махом, опет нове
Ране причињава.

Притаји се, те да с' нова
Црње јаде ствара,
Црна гуја, — она мрска
Проклетиња стара!

Она жива!... јоште чини,
Србу много вреда,
Брату с братом, к' општем циљу,
Корачати неда!...

У Србина, планова је,
Вазда узоритих,

Има жеља и идеја,
Врлих, племенитих.

Јест! Србин је врло често,
О бољитку снив'о,
Многу дивну замисао ј'
Прихватио живо!

Учини се, е је нека,
Мис'о остварена,
Али, гуја, заљуља је
Из темеља њена.

Она неда мети стићи,
Она све обара,
Та паклена гуја црна,
Та „неслога“ стара!

Она живи!... вазда чини
Србу, много вреда,
Брату с братом, к' општем циљу,
Корачати неда!...

А туђинци на нас гледе,
Па се смеју немо,
Али ми им, ипак зато,
Осмех разумемо!

Они мнију; „Србин, често
На добро се спрема,
Има воље, има дара,
Али, — „слоге нема!“ ...

Јоште живи црна гуја,
Ох! да страшна гласа!...
Али ево, Срби браћо,
Богоданог спаса.

Т. Бечеј.

Пригрлимо л' од сад „слогу“,
Ту рајску врлину,
Лепши дани будућности
Српству ће да сину!..

Д. Б—а.

СА СВЕТОСАВСКЕ СЛАВЕ У ЧЕРНОВЦИМА.

Савска прослава обухватила је народ наш у свима крајевима; код те славе смо душевно уједињени сви, где нас год има. И та наша народна слава почела је загревати груди и остале словенске браће наше; за њу се интересују, њу поштују не само наша православна браћа Руси и Бугари, него и наша рим. кат. браћа Хрвати, Словинци и Чеси; и они воде о њој белешке своје и уздижу значај њен по веру и народност нашу.

Нашем млађем учећем се нараштају јако је прионула за срце светковина Св. Саве, па и кад није на своме огњишту и онда се сећа тога значајног светитељског дана, па се и у туђини сећа узвишених дела светитеља Саве, те се том дивном успоменом крепи и челичи у својој прадедовској вери и милој народности. Тако одушевљеним заносом и нехотице осваја и околину и повлачи за собом.

Таку су светковину приредили ове године у „обществу рускихъ Академиковъ“ у Черновци у Буковини цигло два српска ђака на черновичком свеучилишту и занели су својим говорима тамошњег једног патриоту Руса у тој мери, да је поклатио том друштву 50 ф. а. вр. и позвао је цело академско друштво у свој дом на обед.

На тој ев. савској прослави говорио је о делима и животу нашег Светитеља Саве наш познати пријатељ и вредни сарадник овог листа г. Станко овде ниже изложен говор, који доносимо за то, да се и наше поштоване читатељке боље упознају са делима и животом овог Светитеља и да га и по делима знају поштовати ценити па и живот свој управљати стазом овог нашег првог архијепскопа и просветитеља Саве. Говор је овог садржаја.

„Узвишена идеја културног јединства свију Славена, братска љубав и слога међу појединим славенским племенима природна је последица оне тајанствене привлачне снаге, која рађа и развија љубав међу члановима једне породице. Ми Славени сачињавамо једну велику породицу, а поједина племена славенска јесу чланови те породице; са свим је природно, да међу члановима ове породице треба да влада искрена љубав и слога. Ако ли пак нема љубави међу појединим члановима, онда је то неприродна појава, која се не може одржати; јер она тајанствена привлачна снага, која рађа љубав међу родитељима и децом, мора у далекој будућности културно сјединити и приближити раздвојену браћу; мора доћи време, када ће међу појединим славенским племенима завладати искрена љубав и слога, јер ће се пробудити *свест* народна; тада ће славенска идеја засијати као јарко сунце, и обасјаће и оне, који се налазе у мраку.

Ова узвишена идеја одушевљавала је нас два Србина када смо с Вама, драга браћо, прославили тужну успомену косовске битке; ова иста идеја одушевљава нас и данас, славећи успомену првог архијепскопа и просветитеља српског св. Саве.

* * *

Св. Сава тако је знаменита, тако узвишена појава у историји српске цркве, да је немогуће достојно описати значај његов за политички, умни, морални и религиозни развитак српског народа. Св. Сава је сунце на српском небу, које осветљава и загрева сваког Србина. Свети Сава остаће до века узор сваком Србину, јер од њега учи, како треба да љуби своју православну веру, како треба да љуби свој народ, „Име његово остаће до века светло и славно, као што су му и дела била.“

* *
*

Ко и шта је био св. Сава, кад је живео и шта је урадио за свој народ? — Св. Сава је син Стевана Немање, првог независног владара српског, био је први независни архиепископ српски, живео је у другој половини XII. и првој половини XIII. века, а основао је независну српску православну народну цркву, ширио просвету и сејао љубав у својем народу, утврдио политичко јединство српског народа **помоћу народне цркве.**

Ово је најкраћи одговор на постављена питања. Трудићу се, да вам тај кратак одговор опширније разложим и протумачим. На прво питање: ко је св. Сава? одговор би био: син Стевана Немање, првог независног владара српског. Кад се родио? шта знамо о његовој младости? О пореклу св. Саве у кратко оволико: родио се 1159. год. у Рашкој и крштеу православној цркви именом Растко: мати му беше Ана, кћи Бориса бана босанскога. (Ист. срп. цркве од Беговића). Био је љубљен од свију, јер је био одарен великим духом и свима својствима, која човека красе; био је врло побожан тежио за што савршенијим знањем. Кад му је било 18 година догоди се те дођоше светогорски калуђери у двор Стевана Немање ради милостиње, међу којима је био и један Србин. „Растко убо много бесѣдовавъ съ нимъ опазио испита святогорское монашеское житіе, возлюби сѣ.“ (Раић) Знајући, да му родитељи неће дозволити, да се закалуђери „испросиеса у отца вѣже на ловъ изити, бѣжа со онимъ инокомъ во святую гору.“ Ту се закалуђери и добије име Сава. Родитељи св. Саве дознавши шта је урадио, тужише и плакаше. — Св. Сава после неколико година посвети и свога оца Стевана Немању за калуђера, који добије име Симеун, предавши краљевство своје најстаријем сину Стевану. Отац и син, први бивши владар, а други син независног владара српског, оставише круну, двор и сјајно одело, оставише славу и велико достојанство, презреше сву светску сујету, обукоше се у црну ризу, одоше у манастир... Такав је био тада дух времена..... На светској гори Атосу поди-

гоше ова два светитеља српска српску лавру, манастир Хилендар, „који се и данас може мерити с првим храмовима у лепоти и накиту. Стеван Немања — у монаштву Симеон — тамо је и умр’о 1200. год.“

Год. 1204. постане св. Сава архимандритом, и те исте године дође да измири своју браћу Стевана и Вука, приневав мошти свога оца св. Симеуна у манастир Студеницу. — Оволико на прво питање.

Одговор други гласио је: био је први независни архиепископ српски. Кад је посвећен, ко га је посветио и где је посвећен? Год. 1204. основано је у Цариграду латинско царство и латински патриархат.

Византијски цар и цариградски патриарх резидирали су од те године у Никеји у малој Азији. Св. Сава посвећен је у Никеји, то је ван сваке сумње; но кад је посвећен не може се тачно одредити, јер се извори не саглашују. Но ипак већина узима 1219. годину за годину посвећена св. Саве за архиепископа; а посветио га је Патриарх Герман, јер му је овај патриарх издао грамату која гласи: „Герман божијом милошћу архиепископ Цариграда, новог Рима и васионски патриарх, ради имена Господа нашег Исуса Христа, посветили смо Саву за архиепископа све српске земље и дали му власт у целој области црквеној, да може постављати епископе, јереје и ђаконе, да може праштати кривице људских сагрешења учећи и крштавајући све у име Оца и Сина и св. Духа. Сви православни Хришћани да га слушају као мене самог.“ Тако постаде св. Сава први аутокефални архиепископ српски и настани се у манастиру Жичи, где је била од тада резиденција српских архиепископа до 1346 год. када је уста новљен патриархат српски са резиденцијом у Пећи (Ипек). Св. Сава сазове сабор, на ком крунише свог брата Стевана краљевском круном и постави Епископе у 12. Епископија, које је са незнатним изузетком сам основао и то: 1.) у Диоклеји 2.) у Захолмији (у Далмацији) 3.) у Дабрској (у Херцеговини) 4.) у Рашкој (сада Нови Пазар) 5.) у Будимљу 6.) у Роснима 7.) у Призрену 8.) у Грачаници 9.) у

Топлици 10.) у Браничеву 11.) у Београду 12.) у Моравици. — По овим епископијама поставио је своје ученике Србе; за свештенике ђаконе такођер Србе, те је постепено истиснут грчки елеменат из српске државе и цркве, те постаде народна православна црква, која је Србина све до данас сачувала и коју Србин више свега љуби; коју љуби као слободу што љуби; за то и вели Србин: „за крет часни и слободу златну.“ Часни крет и слобода златна то је Србину једино благо; тим се поноси, за то гине, за то пролева своју крв.

Упознавши Вас, драго браћо са животом и најважнијим моментима из живота св. Саве, покушају, да у свези са политичким, прквеним и друштеним одношајима тадашњег века оценим значај св. Саве за политички, умни морални и религиозни развитак српског народа.

Тежак је ово задатак, јер превазилази моје слабе силе, а изискује и много више времена, него што ми стоји на расположењу при данашњој светосавској слави, а што је најглавније, Вама ће, драга браћо, врло тешко бити слушати расправу на српском језику, који не разумете потпуно. Али узвишена словенска идеја, која захтева, да свако словенско племе понајпре упозна историју своје браће, да упозна најважније политичке, црквене и друштвене знаменитости појединих племена славенских, улиће и мени и Вама снаге и одушевљења, да ову расправу до краја изведем, а Ви да ме до краја саслушате.

* * *

У средњем веку не налазимо значајније доба него што је XII. и XIII. век. — Краус вели у својој црквеној историји: „Wie das Mittelalter überhaupt, so trägt insbesondere diese seine Blüteperiode die Signatur auffallendster Gegensätze: nie haben grössere politische oder kirchliche Bewegungen die Menschen grösser gefunden. Herrschsucht, Grausamkeit, Roheit, Sinnelust zeigten sich in erschrecklichen Ausbrüchen: aber auch alle sittlichen Tugenden, die männlichste edelste Thatkraft, die zarteste Gottes- und Menschenliebe, die vollkommenste Entäusserung und Hingabe an

die idealen Güter und Hoffnungen der Christenheit traten in einem Masse, getragen von einer Begeisterung hervor, wie die Weltgeschichte nichts Aenliches kennt“. Даље вели: „Rührend ist zu sehen, wie die hochgebildete, mit den grössten Aufgaben des Lebens beschäftigte Gesellschaft jener Zeit, wie Päpste, Fürsten, Prälaten, Städte, Ritter und Damen miteinander wetteifern in der Pflege der Hilfsbedürftigen, in der Anlegung von Armenhäusern, milden Stiftungen, Hospitälern, Arbeits- und Findelhäusern“. — „Daneben fehlte es nun freilich auch nicht an starken Schattenseiten“. — „Seltsam und vielgestaltig war endlich der Aberglaube jener Zeit“. Ова слика, коју нам је Краус тако живим бојама нацртао важи не само за запад већ и за исток; то је слика васколике Европе. —

Имајући кључ у рукама, који нам разјашњава чудновате и јединствене у историји света појаве XII. и XIII. века, споменућу као најважнију знаменитост од политичког религиозног, умног, моралног, културног и материалног значаја, а то су креташки ратови, који су трајали 200 година и који су учинили потпуни преврат у тадашњем свету. Овај догађај само спомињем не упуштајући се у разлагање, јер би ме далеко одвело од моје скромне намере. Други важан догађај је продирање туранских и монголских племена из централне Азије према западу, који за кратко време поплавише сву Русију, сав Балкан и сву источну Европу до Беча. Осим ова два епохална догађаја морам још споменути, да источна римска царевина такозвана Византија у ово доба већ почиње малаксавати, и држи се само преваром и лукавством; славенски народи пак на Балхану. Бугари и Срби оснивају на развалинама ове труле царевине самосталне државе: постаје Бугарска и Српска краљевина, доцније царевина; у Малој Азији пак заузели Селџуци, изузимајући врло мален део сву, Малу Азију; те тако остаде Византији само Цариград и неколико провинција, живећи у самртном страху од Турака, Бугара и Срба. Нужно је још додати, да је при четвртм креташком рату 1204. год. Цариград пао у руке

крташима, који су га запалили и опљачкали, уједно основали латински патриархат у Цариграду: висантијски цар и православни патриарх пребегаше у Малу Азију у Nikeју, где им је до 1261. год. резиденција била. Политички одношаји у

осталим државима не односе се непосредно на предмет ове расправе, зато нећу ни споменути. — Црквени одношаји тим су важнији за нас, јер иначе нећемо моћи разумети значај дслања св. Саве.

(Свршиће се.)

ДРАГО КАМЕЊЕ НА СВЕТСКОЈ ИЗЛОЖБИ У ПАРИЗУ.

Од Мите Петровића.

II.

Међу драгим камењем цар је дијамант. Нема ни једног тела, које би било тако тврдо као он, а изванредно јако прелама светлост и расипа боје. То чини, да је дијамант најдрагоценији камен. Он је онај „алем камен драги“ наших народних песама, „са којим се види путовати у по ноћи кано усред подне“. На врату или у коси лепе жене не издаје се ни један накит тако дивно као дијамант. Још стари Јелини дали су му име „Непобедан“. Што је јако тврд, мислили су, да га ни најјачи чекић не може разбити, него да би се пре од њега раснукао и чекић и наковањ. У опште су држали, да никоја сила не може наудити дијаманту, до ли једина свежа јарећа крв, у којој се истопи. Наравски да по духу тадањег времена није нико то пробао и тако су још и у средњем веку веровали људи у ту басну. Још је учио славни Албертус Магнус, учени владика Регенсбуршки (1260.), да је за топљење дијаманта јарећа крв онда најбоља, ако је јарац пре клања јео першуна и пио вина. Врло и врло дуго веровали су људи, да дијаманту не може ни каква ватра да нашкоди. Данас се зна, да се дијамант даје прилично лако сагорети и да се састоји из исте оне материје, из које и црни, прљави угљен, само што се у дијаманту налази та материја у њеном најчистијем стању? Дијамант није на име ништа друго него са свим чист угљик.

Дијамант је већином без боје, провидан и бистар као вода, али га има и белог, сивог, зеленог и жутог, па зна се и за црвене, плаве и црне дијаманте. Црв-

ни, плави и зелени дијаманти налазе се врло ретко, али се тада за њих још више плаћа него за најлепше камење без боје, које је иначе најскупље.

Највише дијаманата на земљи налази се у ситном комађу. Већ дијаманти велики као зрно грашка реткост су. Преко 100 карата нађено је њих мало и ти се онда сматрају као славно камење. Судба њихова била је гдекад исто тако чудновата као и сам дијамант.

Сем „Регента“ и великог дијаманта са Капа, који су се могли видети на изложби у Паризу, зна се још за више других већих дијаманата. Највећи је велики *Могул*, који је тежак 379 карата, а малик је на њега *Орлов*, највећи дијамант у Европи, који се блиста на врху рускога скиптра. Исти је тежак $194\frac{3}{4}$ карата, а има облик розете, која је пуна фасета. И тај је камен из Индије, где је некад служио као једно око кипу некога Бога. У току времена постао је својина персијског шаха Надира. Кад овог убише, присвоји себи дијамант један француски гренадир, после којег је прошао кроз више руку, дск га пије купио гроф Орлов за царицу Катарицу II.

Још један славни дијамант налази се на руском двору. Зове се *Ле Санси*, тежак је истина само $53\frac{1}{2}$ карата, али је врло леп овалан брилијант. То је један од разглашених дијаманата бургундскога Карла Дрескога, ког је имао код себе у битци код Нанси (1477.), у којој је главу изгубио. При пљачкању присвојио га је себи неки швајцарски војак и продао га је за неколико сребрњака. Пролазио је још кроз многе руке, док није доспео у француску

крунску ризницу, одкуд га је Наполеон продао руском цару за по милијона франка.

Други један већи дијамант истога Карла Дрескога налази се сада у ризници цара аустријскога Зову га *Флорентинац* или *велики војвода Тоскански*, а тежак је $133\frac{1}{8}$ карата. Тај дијамант изгубио је Карло Дрски у битци код Грансопа (1475.). Тада га је нашао на друму неки Швајцарац и продао га је за *форинту* једном попу. Поп га је уступио за *три франка* бернским грађанима. Пошто је прошао још кроз многе руке нашао је најпосле пут у Беч, где се сада налази.

И енглеска краљица Викторија има један славни дијамант, *Кохинур* (брег светлости) по имену. Исти је био некад амајлија и крунски адиђар индијских раџа. Последњи га је имао владалац од Лахора и од њега га је г. 1850. упљачкала енглеска војска. Био је тада тежак 280 карата, али после две године дали су га у Амстердаму на ново брусити, што је трајало 38 дана и тада му је спала тежина на $106\frac{1}{16}$ карата. У свом новом облику изгледа као овајлан брилијант, који је мало пљошт.

Највећи дијамант, који је нађен у Бразилији (г. 1852.) зове се *Јужна Звезда*. Он је приватна својина, првобитно је био тежак $254\frac{1}{2}$ карата, а сада има 125 карата. Много лепих бразилијанских дијаманата имала је бивша бразилијанска царица. Али приликом побуне ове последње јесени, која је стала Дон Педра царске круне, покрадени су сви ти дијаманти.

Од бојадисаних дијаманата најславнији су плаветан дијамант породице *Хопе* у Амстердаму, који је тежак $44\frac{1}{4}$ карата и *Зелени дијамант* у зеленом своду у Дражђанима, који је тежак 40 карата.

Сви ти велики дијаманти имају огромну вредност. Брушен дијамант од само 1 карата тежини цени се већ на 90—110 ф у злату. Код већих расте цена са квадратом, а преко 20 карата са кубусом. Тако изађу врло велике суме.

Морамо приметити, да се дијамант не употребљује само као накит, него да може да послужи и за многе корисне сврхе.

Тако се њим реже стакло, али много му је значајнија употреба за бушење у тврд камен, као што је нужно при испитивању рудника и при бушењу артеских бунара. При тим пословима постижу људи са дијамантом не само изванредне успехе, него и уштеде себи неизмерно много муке, трошка и времена. Дијамант би био врло згодан и за многе оптичке справе, да није само тако скуп и редак.

Прве дијаманте нашли су људи у Источној Индији. Већина великих и славних дијаманата је отуд. Али пошто је тамошње земљиште већ вековима превртано слабо се сад већи дијаманти тамо налазе. После Индије налажено је највише дијаманата у Бразилији, али и тамо је земљиште већ исцрпљено. Даље су још налазили дијаманте на Уралу, у Мексику, у Калифорнији и у другим земљама у Северној Америци као и на неким местима у Аустралији, али исти не беху довољно чисти, нити их је игде у тим крајевима нађено толико, да би се то јаче осетило у светској трговини.

Много већма узрујали су се трговци са дијамантима, кад су г. 1867. пронађени нови дијаманти у Африци на Капу. Дете једног холандског досељеника играло се с једним шљунком, који је необично изгледао. Неки путник добије од детета тај камен за мало шећера и донесе га собом у Европу. Први, ком је овде камен показао, познао је, да је то дијамант, купио га је од путника за 12.500 франака и продао га је за четир пута више опет другоме. Скоро у исто доба нађен је у истом пределу још други већи дијамант. Из целог света поврвише сада сви, који беху жедни блага, на Кап као оно некад на златна поља у Калифорнију. Читаве вароши створише се тако рећи преко ноћи и чудновати одношаји, који се ту развијаше, били су већ много пута предмет романима и путописима.

Поменули смо већ, да су на светској изложби у Паризу били изложени и капски дијаманти и међу њима и највећи, који је тамо нађен. У истом павиљону могао се још видети потпун модел дијамантског рудника. Изгледа доста чудно-

вато, као неки димњак, који улази унутра у земљу, од прилике као кратер на вулканима. Земља је ту нека плаветна наплаћена глина особитога изгледа и у тој земљи налазе се дијаманти. Начин, како се испира ова земља, показиван је на изложби у Паризу дневно од 3½ до 5 сати и разјашњаван је посетиоцима. И остало обрађивање дијаманата било је ту представљено врло лепим фотографијама.

Руднике дијамантске на Капу испрпљује више друштава, који располажу са великим новцем. За тражење дијаманата употребљују црнце, које најимају обично на два месеца. Кроз то време држе их у једној згради, која је у непосредној вези са рудником и коју смеју само онда оставити, кад под надзором стражара пођу на рад у дубину. У тој згради они спавају и у њој се налази све, што им треба за живот. Кад који радник нађе дијамант, мора га одмах у вис подићи, да надзорник види.

Кад прође рок, до ког су се радници најмили, па неће дуже да остану, онда их одведу у један засебан простор, где морају сви да обуку дебеле постављене кожне рукавице, с којима могу истина јело до уста да донесу, али с којима се не може ухватити дијамант. Кад су тако четири дана непрекидно провели пред бодрим очима стражара, подвргну их још једном најстрожијој визитацији и тада их тек пуште на слободу.

Укупна производња у дијамантским рудницама на Капу од г. 1871. овамо цени се на 31 милијон карата у вредности од 400 милијона форината у злату. Годишња производња у последње време износила је 2½ милијона карата у вредности од 25 милијона форината. Интересантно би било дознати, куд се дене тај салан дијамант. Без сумње је, да се неки део дијаманата погуби, други остаје опет за вечна времена у породичним ризницама, а постајање нових богаташа доводи годишње све нове и нове купце. Тако је израчунато, да се на целој земљи продаду годишње 2 милијона карата т. ј. 410 килограма дијаманата. Као што смо чули сами рудници на Капу производе више

дијаманата, а могли би лако само кад би хтели још два и три пут више производити. Али они сами ограничавају своју производњу на потребну меру, јер кад би била већа, пала би цена дијамантима и тада би било лако могуће, да се подузетници због одвећ великог богатства упропасте. Зато држе мудро узде и не ваде из земље више него што треба за трговину.

Друго место међу драгим камењем одмах после дијаманта заузима *корунд*. Само провидно камење употребљује се за накит. Доноси се из Индије, Цејлона и Бирме. По боји разликују се 11 врста, од којих се као најдрагоценији сматра црвен корунд, који се зове *рубин*. Већ је напред наведено, да се на изложби у Паризу могао видети прекрасан коље краљице Марије Лечинске у самим рубинима. Одмах после рубина долази плав корунд, који се зове *сафир*.

На трећем и четвртном месту стоје *хризоберил*, који је дивне светлозелене боје и *сминел*, који је већином црвен камен.

Пето место међу драгим камењем припада *топасу*. Камен тај има врло цењену жуту боју, налик на лице врсног белог старог вина. Пре су топас много више ценили, али сада се већ налази у толикој множини, да је због тога много од своје вредности изгубио. Топас се сада највише доноси из Бразилије и Сибира.

За топасом долази *берил*. Као драги камен употребљују се само оне његове врсте, које се налазе ретко. Највише је на гласу *смарагд*, који има интензивну зелену боју.

Код старих народа био је смарагд најомиљенији драги камен и као што Иродот прича красило је и славан Поликратов прстен диван један смарагд. Плиније каже, да смарагд има тако дивну боју, да га се човек не може сит нагледати. Египћани су украшавали њим и своје мумије. Још и у средњем веку био је смарагд у великој части и многе чудне ствари причале су се о његовим тајне пуним својствима. Најлепши смарагди долазе сада из Колумбије у Америци, а има их доста и у Ураду.

Пре две године (1887.) приликом 40. дана рођења садање руске царице читали смо у новинама, како јој је цар поклонио диван коље у смарагдима. Управо 40 великих смарагада красили су тај скупоцени поклон. Пуне три четвртине године куповали су руски агенти те смарагде по целој Европи. Ма да руска царица има најлепше наките од свију других царица и краљица, ипак је тај поклон тако јако обрадовао, да је од веће радости играла у салону као мало дете са кољеом у руци.

Остале врсте берила много мање вреде него смарагд. Поменућемо од њих *илеменисти берил*, који је зелен као морска вода и ког су стари народи узимали за наочари, јер су му приписивали снагу, да лечи очи.

Најпосле броји се у драго камење првога реда још и *циркон* или *хијацинт*. То је камен црвенкасте или мрке боје, који се врло ретко налази у великом и лепом комађу. Кад се хијацинт усија, онда изгуби са свим своју боју и тада се може лако протурити као дијамант.

Све те врсте драгог камења могле су се видети на светској изложби у одабраним примерцима и често у врло дивним израдама.

Морамо још приметити, да јувелири не продају увек драго камење по имену, које има оно у минералогiji. Тако продају они многи камен, само нека је црвен, као „рубин“, а у ствари је сафир, топас, спинел или турмалин, па можда и ништа више него какав леп гранат.

ВИСИВАЊИ.

Врасна ти је бела круница у цвета,
Ка' да јој чистота од снега узета,
А тако си пуна нежности и чара!

Па за то те свако зна и радо има, —
Тражи ти пунољке, да се кити њима,
Како им се лишће почне да отвара.

Стид, невиност смерно представља ти цвеће. .
Ко у томе својству уживата не ће?!
Сретан је, ко може да се дичи тиме!

Осим тога први пролетњи си цветак,
Јер ти увек прва јавиш нам свршетак,
Уништење хладне и сурове зиме.

По називу никад ништа не осуди,
А тога се држи свагда и код људи!
При цени на празно име се не гледи.

Човека ће само дела и врлине,
Ум и добро срце човеком да чине.
То за сваког каже: ко је ишта вреди.

Ив. М. Поповић.

ПРВЕ ХРИШЋАНКЕ.

Од Станка.

Ово, што сам до сад говорио, нужно је било ради тога да схватимо важност одушевљења, огња вере, и да се уједно уверимо, да одушевљење, као и љубав, не извире из разума, већ да је дар независан од разума.

Из разума нашег не извире ни љубав ни вера; у залуд се трудим да се Богу

колим, ако се угасио огањ вере, разум га не пробуди. Класичан пример налази се у Демону од Лармонтова, где за Тампиру вели: „Други јади, други боли, хоће Богу да се моли, Да је брани и оснажи. Ал молитва Богу неће, Већ на страну некуд леће.“ Мало даље описује очајно отицање Тамарино: „Остави ме несретнице, Не верујем црном врагу, Боже! Боже!.. Ох не могу!.. од кога ћу искат снагу!

Тако ми је мисли зан'о. Уље ми је отровано.“

Да видимо огањ вере, одушевљење првих хришћанкиња и да сравнимо са данашњим модерним хришћанкама.

Истраживаћемо важнија места из новог завета, која ће нам дати јасну слику одушевљења, огња вере, које је женске обузело. Надам се, да ће нам женски свет занимати, да се упознају са првим хришћанкама и са њиховом ревношћу и одушевљењем, те да их задрже у светој успомени, а још више, да дознају, како се бринуо наш Спаситељ о спасењу женског света.

Навешћу само најважнија места, која сликају веру и одушевљење женског света или одношај међу њима и Христом.

У јеванђељу по Матеју гл. 26. 6—13, по Марку 14. 3—9, по Јовану 12. 3—8. сачуван је за вечита времена спомен вери, љубави, одушевљењу и ревности Марије, сестре Лазаребе. Она је излила скленицу правога нардова, многоцјенога мира на главу и ноге Исусове и утрла својом косом ноге Исусове. И Христос је њу одликовао говорећи: „Она учини добро дело на мени. Јер сиромаше имате свагда са собом, а мене немате свагда. А она изливши миро ово на тело моје за уком ме приуготови. Заиста вам кажем: *где се год усироповеда ово јеванђеље по свему свету, казаће се и то за спомен њезин што учини.“*

У 7. гл. Лукиног јеванђеља прича се: „Мољаше га пак један од фарисеја, да би обедовао у њега, и ушавши у кућу фарисејеву, седе за трпезу. И гле, жена у граду, која беше грешница, дознавши, да је Исус за трпезом у кући фарисејевој, донесе скленицу мира; и ставши састраг код ногу његових плакаше и стаде прати ноге његове сузама, и косом од своје главе отираше и целиваше ноге његове и мазаше миром. А кад виде фарисеј, који га је дозвоа, рече у себи говорећи: да је он пророк, знао би ко и каква га се жена дотиче; јер је грешница.“ А Исус знајући његове мисли, шта му вели? „Видиш ли ову жену? Ја уђох у твоју кућу, ни воде ми на ноге ниси дао, а она су-

зама обли ми ноге и косом од главе своје отре. Целива ми ниси дао; а она од како уђе не преста целивати ми ногу. Уљем ниси помазао главе моје; а она миром помаза ми ноге. За то кажем ти: *опраштају јој се греси многи, јер велику љубав има. А грешници рече: Опраштају ти се греси. Вера твоја поможе ти, иди с миром.“*

У 8. гл. Јов. јеванђеља имамо још један пример бескрајне милости и сажаљења нашег Спаса према грешницама. Тамо се прича, како су фарисеји довели пред Христа жену ухваћену у прељуби, питајући га, какву казну је заслужила. И он им рече: „Који је међу вама без греха, нека најпре баци камен на њу.“ После неколико тренутака већ је остао сам са грешником, јер сви изидоше, почевши од старешине, до последњих. И рече јој Исус: Жено! где су они што те тужаху? Ни један те не осуди? А она рече: ни један Господе! А Исус јој рече: ни ја те не осуђујем, иди, и од селе више не греши.“

Осим до сад наведених места из св. писма има још и више, одакле се можемо уверити, како су осим мушких и женске пратиле Христа, потпомагале га својим имањем, јер он сам, као што знамо, није имао блага земаљскога. И женске су слушале реч божију, и женске су биле одушевљене за веру Христову још у већој мери него и мушки, као што је јасно увидети из наведених примера. Најузвишенију слику љубави, оданости, одушевљења за веру Христову налазимо без сумње у Марији сестри Лазаревој. За то сам и почео расправу са цитатом Лукиног јеванђеља, који се односи на ту прву хришћанку, могао бих рећи, прву богословкињу хришћанску. Поглед ми се и неотице отима у будућност, ствара ми се дивна слика. Гледам је дуго, дуго, не могу да се од ње растанем. Гледам одушевљену Српкињу проповедницу хришћанства; на лицу јој се огледа нека светлост надземаљска, а речи јој теку час као благи поток, час као бујна река, која све са собом носи; ко је слуша не може да јој одоле. Силян свет опколио проповедницу; занела га силна, божанствена реч; са лица

сваког појединог одсјајива срећа и блаженство, мир душевни.

Тако ми се слика ствара, ал ме само стужи, јер знам, да је варљив сан. *Или ће валда доћи време када ће женске прилиги на себе улогу, коју су мушки проиграли?*

Овим смо упознали прве хришћанке ма да би ради потпуности могао још ваздан навести за доказ, да су женске и одушевљеније и истрајније биле, него савремени мушки. Могао бих навести како су биле неутешне, кад је Христос био распет, како су му дошле на гроб, како су оне прве биле, које су разнеле радосну вест, да је Христос васкрсао. Из појединих посланица апостолских могао би поименце набројати неколико женскиња, које су заједно са апостолима хришћанство проповедале и међу незнабошцима распростирале, јер иначе не би апост. Павле писао Римљанима: „Препоручујем вам пак Фиву сестру нашу, која је слушкиња код пркве у Кенхреји. Да је примите у Господу као што приликује светима, и да јој будете у помоћи у свакој ствари, коју од вас затреба; јер је она многима помогла и самоме мени.“ Осим ове поименце поздравља Прискилу помоћницу своју у Христу, Марију, Трифену, Трифосу, Пер-

сиду љубазну, која се много трудила у Господу и т. д.

Оваке су биле прве хришћанке. Данас се већина стиди да верује, јер је данас онај духовит, који све пориче (само што заборавља да најпре своју духовитост порече). Данас већина ступа у свети храм без икакве узвишеније мисли и осећаја, без уверења; огањ вере већ једва тиња; вероисповедне свести нестало је са свим; још нас држи само *навика* у привидној заједници и ништа више. Оваке су већином данашње модерне хришћанке.

Једва се нађе гдегде Српкиња, која има смелости, да се отргне из окова струје данашње, те да смелим гласом призна, да верује у Бога, те да и својим сестрама довикне: „Душа правој вери присне, кад све сумње прође.“ За то и не очајавамо, већ смело погледамо у будућност, док год будемо имали *матера*, које ће нам млађи нараштај образовати природно и разумно, а не по калупу данашње сакате моде. *Треба у детету подстицати свети дир божији: љубав и одушевљење, без чега ни смо луди.* Још једаред велим: **Ово је наше поље, матере, које не смете напустити, ако нећете да стечете проклетство од свог потомства.**

ЗАШТО ТУЖИШ.....

Зашто тужиш јесења кад бура,
Дивљом снагом лишће, грање млати?
Човек ко ј' у бурном боју падне
Та шта може он о болу знати!

Будимцишта.

Онда тужи када цветак видиш
Млађан, убав што лагано вене;
Ал' је тешко так'во умирање,
Ово нек' ти сузу туге крене.

* *

СИР У ТРГОВИНИ И КАО ХРАНА.

Разне сорте сира, које се продају по трговинама, дају се раздели-ти у две главне групе, у *мастан* и у *мршав* сир. Први се готови од млека као што је, други од млека, са ког је скинут скоруп у пола или са свим. Највише се продају масне сорте, у које спада Швајцарски сир, Едамски, Лим-

буршки, Шестер, француске сорте: Бри, Нешател, Рокфор, Пармезан и т. д.

Мало је сира, који одмах улази у трговину, чим се зготови. Такав сир не би се могао дуго држати. Него сваки сир за трговину мора најпре сазрети, што би-ва утицајем ниских организама на сир. Дубока тама покрива још наше знање о

том сазревању, од којег поглавито зависи кус, мирис, изглед и чврстоћа сира. Тoliko се зна, да се сировина у сиру промени и да од ње постану друга беланчаста тела, која се у води растварају. Иста се опет даље у силним прелазима у друге материје преобраћају. И маст, која је била у сиру, од чести се промени. Од ње постају слободне масне киселине, које се или сапунишу или као такве даље у сиру остану. Оно мало млечног шећера, што је ушло у сир, брзо нестане. Од степена, на ком се ово распадање сира налази и од тога, колико је којих производа тога распадања, зависи поглавито ваљаност сира, те сазревањем не добија сир само својствен му мирис и кус, него је то и од утицаја на његову лакшу сварљивост.

По старости и по начину готовљења може бити у сиру 18—50, у средњу ручку 25—30 постотка беланчевина, а то су најважније материје за наше храћење. Доста је у њему и масти, 25—70 постотака код масног, а 2—21 постотака код мршавог сира. Најпосле има у сиру и фосфата, материја, које су важне за грађење костију. По томе је сир закусак, у ком има веома много хране за човека. А пошто цена сира није у опште велика, те

килограм беланчевина у њему мање кошта него и у једној другој храни, то има сир велико значење и у економском обзиру.

У сиру може бити 30—50 постотака воде. Кад сир стоји, онда се та вода непрестано испарава и из тог узрока бива му тежина све мања.

У трговину долазе преко 150 најразличнијих врста сира и због тога је скоро немогуће навести знаке, по којима се може познати добар сир. Што се код једне врсте тражи и што је код ње добро, не ваља опет код друге и сматра се као погрешка. Само то стоји, да је сваки онај сир покварен, који изгледа као напирен, у ком је плесањ дубоке рупе начинила, који је одвећ слан, на ком су се угњездиле ушљувци од муха и који је постао већ тако мекан, да се разлива. И хемијска анализа сира је још врло неразвијена и несигурна.

Многе врсте сира вештачки се бојадишу. Највише служи за то шафран, од ког сир постане чисто жут или орлеан, који му даје црвенкасто-жуто лице. Неке врсте сира бојадишу се и с поља и то понајвише црвено, за што се у новије доба узима и анилинско црвенило.

М. П.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Св. савска прослава у Нов. Саду. Као сваке, тако и ове године, Нови Сад је свечано прославио првосвештеника и просветитеља свога Св. Саву.

Св. службу служио је протопресвитер г. Милан Ђирић с ђаконом г. М. Стојом и по свршеној литургији осветили су водицу у гимназијској дворани, која је била дунком пуна мушког и женског света. По свршеном водоосвећењу говорио је о животу и заслугама св. Саве ученик VIII. разр. гимназијског г. А. Живановић и народ га је испратио са живео. И пошто су прочитана имена приложника и оснивача гимна

зије и пошто је даље г. управитељ В. Пушибрк као допуну у славу приложника изнео нова два заслужна члана по ову гимназију: скоро преминулог старатеља гимназијској Јевту Тешчића и покојног овдашњег пароха Вуковића оца варошког поткапетана г. Томе Вуковића, отпевали су ученици св. савску химну и свечаност се за пре подне довршила.

После подне искупио се силан свет од оба пола, а понајвише млађи нараштај у „Матицу Српску“, да чује лепе говори у славу тројице српских заслужника по књигу и просвету српску: о Јовану пл. Наки В. С. Миклушком добротвору, о Јани Игњатовићу књижевнику и о

Урошу Милутиновићу књижевнику и проти митровачком Свечаност је ову отворио потпредседник књижевног одељења г. др. Ђ. Дера сходним и лепим говором и позвао одређене говорнике, да говоре. У славу првога мецената Јов. пл. Наке говорио је секретар „Матице Српске“ г. А. Хаџић, у славу књижевника Јаше Игњатовића беседио је члан књижевног одељења г. др. Милан Савић, а у славу проте У. Милутиновића говорио је професор Милан А. Јовановић. Говори су сви лени и поучни тако да је публика сваког посеће пратила запетом пажњом и на завршетку испратила говорнике са громким „живео“.

У вече тога дана приредила је срп. вел. гимназија „беседу с игранком“ на којој су ученици те гимназије приказали музикалну драму „Јосиф у Мисиру“.

Нашем листу није задатак да износи критике и опширне извештаје за оваке приказе, ал морамо исповедити, да су нас ученици ти, сви без разлике, својим делом и вештином у свирци песми и говору задивили. Кад човек премери огромни материјал, који се морао ту савладати, кад уочи тешкоће којима се борило, док је до такве тачности, складности и савршенства доспело цело приказивачко друштво; онда мора човек да се диви издржљивости г. управитеља Пушибрка, кроз чије руке све то пролази, а да се дубоко поклони вољи, љубави вештини и труду професора Јована Грчића, који је све то с децом створио и извео. Живели и деца и наставници њени!

Продужна школа за девојке са врло практичним уређењем постоји од две године дана у Грајфвалду у Немачкој. Фонд за ту школу основао је чизмар Конрад и његова жена. Наставни предмети у школи су: немачки, књиговодство, рачун, цртање, бели шав и кројење и шивење хаљина и машински шав, ручни рад и утијање. Завод тај стоји под управом управитеља више девојачке школе. Хонорар за све предмете износи на по године 15 марака; чизмарске кћери ништа не плаћају. Школа се ова врло добро посећује, што показује, да је била потребна; и младе девојке из бољих кућа уче неке од набројаних предмета.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Боце стаклене да опереш од прљотина. Неки су убичајили, да перу боце са сачмом, ал то не ваља, јер је сачма од олова, а олово је отровно, па остане увек на стаклу и нешто отрова. Најбоље је прати с љускама, од јаја, ил кукурузним јечменим ил зобним зрном. У последње време говоре, да се стакло врло лепо испере и љуском од кртоле (кромпира) Ако је боца масна изнутра, онда перу тринама од дрвета ил мрвицама од артије. Ма које да се узме, ваља усути ил натурати прво тих ствари у боцу, насути на то чисте обичне воде па добро измућкати, изручити и испрати после чистом водом.

Вез са златном жицом упрљаи да очистити. Поспи ситно стучена среша (Weinstein) па тари меком четком док не буде чист вез.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Распрострањење алкохолизма у Француској.

По најновијим податцима троши се сада годишње у Француској око два милијона хектолитара чистог алкохола. Још године 1836. тропило се само 420.000 хектолитара, за тим биваше потрошња све већа, док није г. 1885. износила 1.450.000 хектолитара, а само за ове последње 4 године нарасла је за ужасну множину од 550.000 хектолитара. Људи, који су усљед алкохолизма полудили, било је г. 1865. само 331, а г. 1885. било их је већ 1752, што износи више од 16 постотака од укупног броја свију умоболника. Број самоубијства усљед пијанства нарастао је за 50 година од 137 на 868, а број осталих несрећа, које се имају такођер приписати пијанству, од 226 на 538. Бројеви ови причају велику науку!

Опасност за младе девојке. Приликом лечничког прегледа школске деце у пруским школама нађено је, да су од 100 ученица виших девојачких школа 90 биле настране, криве. Узрок томе нађен је у једностраном олтеређавању, које долази понавјише од ношења књига у руци. Тежина напуњене школске торбе износи око 4 килограма, а често и више. Девојчице морају тај терет по више пута преко дана да носе, гдекоје доста далеко, па уз то долази још навика, да се терет носи на истој руци. Има ли се све то па уму, онда је уједно и разјашњено постајање зла. Кривљење кичме у почетку јед-

ва се може приметити, али кад је једном почело, онда напредује са растењем деце и често се неда ничим више излечити. Сличне резултате саопштио је и код нас пре неке године у „Стражилову“ проф М. Петровић под насловом „Сколиоза у учитељској школи у Сомбору“.

Колико вреди каламљење. У Аустро-Угарској, Русији и Француској није обавезно каламљење богиња, него је остављено на вољу. Напротив је каламљење обавезно за свакога у Немачкој, Данској и Шведској-Норвешкој. Шта је спасоносније види се јасно по овим бројевима, који показују, колико је од 1 милијона становника у поменутих земљама умрло од богања:

Произвољно каламљење		
	Г. 1887.	Г. 1888.
Аустро-Угарска	583·7	540·4
Русија	535·9	231·5
Француска	167·0	191·9
Обавезно каламљење		
Немачка	1·8	0·8
Данска	0·0	0·0
Шведска Норвешка	0·0	0·0

РАЗНО.

Срби у Брчкој сложили се на позив свога честитог архиепископа и митрополита Дионисија и прибрани између себе до 7000 фор. те ће тим да украсе своју православну цркву из нутра. Шта може слога и споразум! Шака људи — њих 90 на броју, — скупише овако лепу своту за племените цели, а да шта би могао онда народ створити, кад би био слојан и одушевљен. Умудри их и сложи их боже, као и Брчане! Слава Вам браћо!

Успомена на покојног краљевића Рудолфа. У половини јануара месеца о. г. навршила се година дана, како је нада и узданица нашег цар-краља и целог народа Аустро-Угарске монархије испустио своју племениту душу у дворцу Мајерлингу. Ту тужну успомену обавиле су све веће вароши, а особито престонице: Беч и Будимпешта са најсвечанијим парастосима. Тога дана је и гробница била отворена и посета је многобројним венцима, који су стизали са свију крајева. Високи родитељи били су тога дана на лицу места, где је покојни краљевић издахнуо, да тамо проспу сузе велике туге своје за својим јединцем и нашом великом узданицом.

Маца Моганова ратарка из В. Кикинде и ктиторка тамошње правосл. цркве поклонила је дивну *школску заставу* викиндској средишњој школи, која је о св. Сави о. г. освећена свечаним начином. Ово је врло леп знак, кад се и наше ратарке сећају прилозима својим не само цркве него и школе. Живила!

Беседе и забаве. У време месојеђа оживи наш свет на забавама и беседама, које се свечаним приређују у корист какве добротворне цели; особито је за такве цели узет дан св. Саве а за тим, три Јерарха и Сретеније. Од свију позива што су нам стигли, највеличанственије се приказује позив.

Суботичке добротворне задруге Српкиња, која приређује на Три Јерарха о. г. „Беседу с игранком“ уз пријатељско суделовање *тамошњег српског певачког друштва*, гђе *Хермине Вашвари рођ. Станишић*, гђицама *Меланке Манојловићеве* и *Данице Манојловићеве*, г. мерника и уметника на виолини *Јулија Пешла*, г. *Др. Душана Петровића*, г. *Адријана Манојловића* професора тамошње конзерваторије, г. *Сајкора* хоровађе тамошњег срп. певач. друштва и госп. *Фране Гала* управитеља тамошње конзерваторије. Као што се види прикупљене су све отлични и познати вештачи те не сумњамо, да неће проћи сјајно и успешно.

На Три Јерарха приређује беседу с игранком и томболом *срп. виша девојачка школа у Панчеву* у корист своје фонду.

На Сретенију о. г. приређује беседу с игранком *срп. виша девојачка школа у Нов. Саду* у корист својих сиромашних ученица.

Сомборска црквена општина раздала је у очи св. Саве из одређених заклада школској сиромашној дечици 70 пари чизама, 120 пари зимских ципела и 25 пари опанака, све у вредности од 520 фор. а. вр. Фондацију за ове цели основали су покојни Димитрије Поповић парох сомборски, Антоније Коњовић градоначелник и грађанин Марко Бикар. Слава им!

Јелена Станојевића уважена учитељица на комуналној школи у Руми стављена је у заслужно стање мира (у пензији).

Сомборкиње на челу гђе Лиле Стојковићке закључиле су договорно, да приреде ових месојеђа у корист тамошње читаонице српске један сјајан Пик-Ник.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

ЗАПИСНИК

седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 20. јануара (1. фебруара) 1890.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.
Бележи: Арк Варађанин перовођа.

Присутне су: Христина пл Новићка подначелница; одборкиње: Марија Плавшићка, Христина Коцићка, Марија Стратимировићка, Катинка Христићка, Јулка Политова, Ирма Адамовићка; прегледачице: Катица пл. Новићка и Драгиња Матићка.

бр. 1.

Читају се записници одборских седница од 13. (25.) децембра 1889. 24 децембра (5. јануара 1890.) 1889. и 30. децембра (11. јануара 1890.) 1889.

Одоставеравају се сва три без приговора.

бр. 2.

Председница изјављује, да је тешко водити рачун о послуги и награди са послужитељем Јевтом Дотлићем, кад се овако плаћа за поједину услугу, те предлаже, да би ваљало и на жељу самог овог послужитеља одредити редовну месечну награду.

Прима се предлог и одређује се послужитељу Јевти Дотлићу по 2 фор. месечне награде за труд почињући од 1. јануара о. г.

бр. 3.

Катинка Христићка и Марија Плавшићка предлажу, да се приме за редовне чланице ове задруге гђе: Вида Вулко мерниковица и К. Поповићка пароксица овдашња.

Примају се и благајкиња извешћује и упућује, да изда овима потврдну карту и друштвена правила и да их позове, да плате уписнину и прописану чланарину.

бр. 4.

Гђица Зорка Бабићева приправница сомборска II. год. захваљује се на поклону божићнем од 5 фор.

На знање.

бр. 5.

Читају се позиви на забаве од месне прве женске добротворне задруге, новосадске српске више девојачке школе, Срба Мостараца, Пролетне задруге Српкиња у Ст. Бечеју, Срп. академ. друштва „Зоре“ у Бечу.

На знање.

бр. 6.

Гђе Јелисавета О. Милутиновић рођ. Фо-

ровић и Мара С. Живковића јављају, да се бришу из чланства ове задруге.

На знање.

бр. 7.

Перовођа задружни подноси извештај о раздатој одељу сиротој школ. деци из кога се види, да је пред божић 1889. г. подељено од стране ове задруге: 23 сукњице, 20 реклица, 15 махрама, 37 пари ципела, 36 пари чарапа и 1 мушке чакширице. Осим тога задела је гђа Мила Радовановићка две а гђа Јулка Радовановићка једну девојчицу; гђа Анастасија пл. Мајна поклонила је 12 пари чарапа и гђа Милица Нецкова поклонила је 1 зимску огртачу, које је раздато сиротој школ. деци. Све задружне реклице и сукњице покројила је гђа задругарка Марина Завишићка, а посапивале су одборкиње и неке задругарке, а све не кошта више од 121 ф. 29 н.

Узима се на повољно знање и изјављује се протоколна захвала како дароватељкама овим, тако и гђи Марини Завишћки и онама, које су шиле хаљинице на труду и раду.

бр. 8.

Перовођа чита извештај о држаној друштвеној забави о новој години 1890 из кога се види, да је утекло на тој забави свега 601 ф. 40 нов. прихода, а потрошено је око забаве: 258 фор. 6⁰ н. те је тако остало и у задружну благајну унешено чисте добити 342 ф. 80 а. вр.

На повољно знање, а имена добровољних прилагача у новцу и стварима имају се у задружном листу „Жен. Свету“ изнети и захвала им издати.

бр. 9.

Перовођа чита извештај о задружној благајни за прошлу 1889. годину, из ког се види, да је те године утекло свега у задружну благајну 2470 ф. 76 н. а изишло из благајне 2415 ф. 43 н. те је тако пренешено готовине на годину 1890. 55 ф. 33 нов. а. вр. За ту годину исплаћено је за друштвену кућу три рате дуга, и остало је на дугу још свега 500 фор. а. вр. па је онда чиста кућа од сваког дуга.

Узима се на повољно знање и има се о том опширнији рачун штампати и с позивницама на редовну глав. скупштину раздавати задругаркама.

бр. 10.

Перовођа позива одбор, да саставља пред-

лог прорачуна за ову 1890. г., који се има идућој редовној скупштини поднети.

Решава се, да се задржи у свему прорачун од прошле 1889. г. и да се предложи скупштини и за 1890. годину.

бр. 11.

Перовођа наводи, да ће ова задруга, по свој прилици, у течају ове 1890. г моћи исплатити сав дуг на кући и да јој по томе ваља приступити остваривању задружног забавишта и чуваришта, које је смерала још при купу куће. Но како је простор у садањем кућишту одвећ мали за оваке школице а оно земљиште, што је уз кућиште празно, припада вароши: те предлаже, да се идућој скупштини поднесе предлог да се од овдашњег мађистрата откупи за оваке школице оно земљиште варошко, што се чело задружног кућишта шири и заузима око 500 □ хвата, а од сокака да се иште само 4—5 метара простора широка за улаз у оно горе помнито земљиште, да деца не морају пролазити кроз садању авлију, која је већ по себи одвећ уска. Тамо би се удаљено од сокака и прашине подигло згодно школско здање, а празан простор би се засадио дрвима.

Прима се предлог овај и има се поднети скупштини на одобрење: а за поискано земљиште да се понуди вароши 200 фор. у име откупа, што би се дало у фонд за варошки убоги дом, који се мисли зидати. Ово је, с обзиром на цел за коју се од вароши тражи ово земљиште, скромна и довољна цена.

бр. 12.

Укућанин Јован Супек моли задругу, да му дозволи, да се и преко уговора свога може из задрушне куће иселити 1. маја о. г. место 1. августа о. г.

Овлашћује се начелница и подначелница, да покушају с другим укућаном А. Коном да прими на себе сву кућу па и овај стан по досадањој цени и ако учине и склопе погодбу, онда могу Супеку издати дозволу да се сели из куће 1. маја о. г. иначе не.

бр. 13.

Преседница позива одбор, да закаже дан редовне задружне скупштине.

Одређује се недеља после Сретедија 4. (16) фебруара о. г. после подне у $1\frac{1}{2}$ сати у II. разр. срп. више девојач. школе.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВЕ.

Споменак дарак доброј деци за забаву и поуку. Свеска друга. У Сомбору. Издање књижаре Мил. Каракашевића 1889. Цена 5 нов. или 10 пара дин. — Поучна и лепа књижица за децу, а јевтина; ми ју препоручујемо родитељима!

Благо оном које милостив. Приповетка за децу од Ф. Хофмана. Издање срп. књижара и штампарије Браћа М. Поповића у Новоме Саду. Цена 35 новч. Хофманова су дела сва ваљана, па и ово заслужује похвалу, те препоручујемо за децу.

Земљонис торонталске жупаније за III. разред срп. народ. школа. Приређен по најновијим званичним податцима, као и време наставном плану од вис. кр. уг. министарства просвете бр. 17. 284 ex 1879. Издање књижаре Миливоја Каракашевића.

Треће издање. Цена 12 нов. с мапом 20 нов. У Сомбору. Штампано код Фердинанда Битермана 1889.

„**Домаћи лист**“. Под тим насловом почео је у Сомбору издавати наш вредни и у јавности са економских списа својих доста познати учитељ Стеван Коњовић. Из програма, што је у I. броју истог листа изнешен, видимо, да ће лист доносити поуке у свима гранама домаћег рада, а обућиће ту своју науку у такој простој, озбиљној и опробаној речи, да ће свакоме бити приступачна и разумљива и већ из I. броја видимо, да се уредник трудио и да је добро, лепо и разумљиво изнео читаоцима поуке: о воћарству, пчеларству, виноградарству, ратарству, повртарству и цвећарству, а донео је и више дописа из наших крајева о стању хране, винограда и цени вина па и белешке, које се односе на домаћи посао и рад. Сви ови чланци казују, да је лист ударио добрим правцем и да је погодио потребу народа нашег у овим крајевима, те ми можемо препоручити не само нашим економима, него и домаћицама, јер ће и они наћи у њему поуке за повртарство и цвећарство, које поглавито оне имају да негују. Лист ће излазити 1. и 16. сваког месеца на великом табаку, а цена му је годишња само 2 фор а на по године 1 фор. које се шиље на уредништво истог листа у „Zombor“ (Bácska).

ЧИТУЉА.

Марија Адаловић рођ. Величковић мати овдашњег великокушца Александра Адаловића преминула је 25. јануара о. г. у својој 73. години живота. Била је од постанка задругарка овдашње добротворне Задруге Српкиња и искрена пријатељица овог листа. Лака јој била црна земља!

Анка Ковачић умировљена учитељица у Загребу преминула је 4. јануара о. г. по нов. и сахрањена уз велико саучешће грађанства загревачког 5. јан. о. г. Бог да јој душу прости!

Бошко Коњовић ученик I. разр. трговачке сомборске школе преминуо је 17. (29.) јануара о. г. у својој 18. години живота. Беше јединче и сва узданица честитог брестовачког учитеља Александра М. Коњовића. Лака му црна земља била!

Гђа Маџика Вучића Добили смо тужну вест, да се упокојила гђа капетаница Маџика Вучића у Клузу (Колошвару) у Ердељу, где јој је супруг у служби код 51. пешачке регименте. У даљини, у туђем свету није хтела покојница да се душевно одваја од свога племена, него је држала све белетристичне срп. лиетове и живо је пратила рад наших Српкиња у овим крајевима. Лака јој била у даљини црна земљица!

ОДГОВОРИ:

Гђ Анђелији Поповић Кленак. Нисмо на ручивали ове године корице, јер нису се тражиле.

Гђи Милеви Коњовић, Сомбор. Машине за крпљење могу се добити у Бечу код фирме „Export-Geschäft, Schmidt, Wien, Margarethen“ а Patent „Darning Weaver“; а за штеповање опет по 2 фор. комад, који се додаје сингеровој шивахој машини, може се добити овде у Новом Саду код „Josef Schindler а“. Ми смо за овдашњу срп. вишу девој. школу наручили обе ове машине, па кад их опробамо у пракси, моћи ћемо о њима коју опширније казати.

ПОЗИВ

У РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

„ДОБРОТВОРНЕ ЗАДРУГЕ

СРПКИЊА НОВОСАДКИЊА“

КОЈА ЋЕ СЕ ДРЖАТИ

У ДВОРАНИ СРП. ВИШЕ ДЕВОЈАЧКЕ ШКОЛЕ

У НЕДЕЉУ 4. (16.) ФЕБРУАРА 1890.

У 2¹/₂ САТА ПОСЛЕ ПОДНЕ.

САДРЖАЈ: 1. Зар још живи. Од Д. Б. — а. — 2. Са светосавске славе у Черновцима. Од Станка. — 3. Драго камење на светској изложби у Паризу. Од Мите Петровића. — 4. Висибоби. Од Ив. М. Поповића. — 5. Прве хришћанке. Од Станка. — 6. Зашто тужиш. ** — 7. Сир у трговини и као храна. Од М. П. — 8. Белешке: а) Из просвете, б) За домаћице, в) Зарад здравља, г) Разно. — 9. Рад добротворних задруга Српкиња Новосаткиња. — Читуља. — Нове књиге — Одговори. — Позиви. — Претплатницима.

ПРЕДМЕТИ.

1. Оверовљење задругарица.
2. Читају се имена редовних и помажућих чланица.
3. Читају се имена умрлих задругарипа.
4. Извештеј одбора о своме раду за 1889 год.
5. Извештај прегледачица о стању благајне.
6. Предлог одбора за прорачун 1890. године.
7. Предлог одбора, да се од вароши докупи земљишта за зидање забавишта.
8. Избор: а) начелнице, б) подначелнице, в) перовође, г) благајника, д) три прегледачице рачунске, њ) половина одборница, е) и три скупштинарке за оверовљење записника скупштинског.
9. Нови предлози задругарица.

У Новом Саду, 20. јануара (1. феб.) 1890.

Јулка Радовановићка с. р.,
начелница.

Аркадије Варађанин с. р.
перовођа.

ПОЗИВ

НА

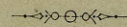
БЕСЕДУ С ИГРАНКОМ

коју приређује

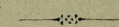
српска виша девојачка школа у Н. Саду
у дворани „царице Јелисавете“

на Сретеније 2. фебруара 1890.

У КОРИСТ СИРОТИХ УЧЕНИЦА.

Улазна цена од особе 1 фор.

Добровољни прилози примају се са захвалношћу.

Улазнице се могу добити у књижарама Браће М. Поповића и Луке Јоцића и у вече на каси.

Почетак је у 1¹/₂ сати у вече.

ПРЕТПЛАТНИЦИМА.

Пошто нам се ни половина од досадањих сталних претплатника није до овог броја пријавила ни писмом ни претплатом, а није нам ни лист вратила: то се усуђујемо, да им још овај 2. број понудимо у нади, да ће се претплатити ил јавити до 3. броја о. г.

Уредништво.